

CONCEPTION OF SOLUTION OF VERDURE SYSTEMS IN VILLAGES AND THEIR LANDSCAPE

Koncepce řešení systému zeleně ve venkovských sídlech a v jejich krajinném prostředí

Jiří MAREČEK, Karel SLÁNSKÝ
KZ AF ČZU

Souhrn, klíčová slova

V první etapě řešení úkolu bylo provedeno hodnocení současného stavu různých forem zeleně ve vybraných venkovských sídlech, typických pro území Čech. Byla definována její kvantitativní i kvalitativní odlišnost od systému zeleně městské a zdůrazněn význam tohoto výchozího stavu pro utváření krajinného rázu, jehož zachování i další rozvíjení musí být uplatňováno při soudobém řešení české krajiny. V tomto smyslu bylo definováno lidové krajinářství, jako specifická forma aktivního vlivu vesnického obyvatelstva na jejich sídelní i krajinné prostředí. Ve druhé etapě řešení se předpokládá zpracování konkrétního projektu a stanovení zásad pro řešení zeleně soudobých vesnických sídel.

Klíčová slova: krajina, vesnice, zeleň, strom, územní plánování, krajinný ráz.

Summary, keywords

At the first part of solving the project the evaluation of the contemporary state of different forms of the verdure at the choosen country residence typical for the land of Bohemia was achived. Its qualitative and quantitative differentnes to the city system of verdure was defined and its importance for landscaping was pointed out and it's going to be necessary to apply this when creating the Czech landscape. National landscaping was defined as a specific form of active influence of the village inhabitance to their living and landscape enviroment. At the other part of solving the project executing of the factual project and giving up the principles for creating the verdure of the contemporary country seats are expected.

Keywords: landscape, country, verdure, tree, spatial planning, landscape character

Introduction - Úvod

Venkovská sídla představují významnou formu a součást osídlení České republiky a současně i typický krajinotvorný fenomén české krajiny. V důsledku probíhajících dlouhodobých hospodářských a společenských změn, zejména v oblasti zemědělství, dochází u těchto sídel i ke změnám demografickým, jež se projevují mimo jiné i ve změnách nárocích na úroveň životního prostředí. V tomto směru má značný význam sídelní zeleň, pro kterou je třeba ve smyslu měnicích se podmíněk stanovit i nové parametry a systémové přístupy. Aktualnost řešení tohoto problému je dána jednak značným podílem obyvatelstva žijícího ve venkovských sídlech a dále skutečností, že venkov má zcela zásadní význam pro tvorbu životního prostředí státu jako celku a je současně i nejvýznamnějším prostorem pro rekreační aktivitu většiny obyvatelstva.

Methods - Metody

Úkol je zpracován na úrovni rozboru současného stavu a návrhu řešení. Současný stav byl hodnocen v rámci různých typů vesnických sídel, zejména ve středních, jižních a severovýchodních Čechách formou fotodokumentace, grafických schémat a rozborů územních situací. Zdrojem informací byly dále různé typy archivních dokladů. Návrhová část se zpracovává ve formě konkrétních územních projektů vesnických sídel a její završení se předpokládá formou etalonu vzorových řešení a metodických postupů. Základním metodickým přístupem je komplexní hledisko, zahrnující nejen aspekty územně plánovací, obytné, hospodářské a sociální, ale souběžně i kulturně společenské. Důležitým rysem rozborové a návrhové části je posuzování intravilánů vesnických sídel v úzké návaznosti na stav jejich vnějšího krajinného prostředí.

Results - discussion – Výsledky - diskuse

Charakteristickým rysem zeleně venkovských sídel je předně její úzká vazba na půdorysný typ obce a na konkrétní funkčnost jednotlivých budov a prostor vesnické zástavby.

Základní a plošně nejrozsáhlejší formou zeleně, zaujímající běžně 60 – 70 % plochy intravilánu, jsou zahrady. Vesnická sídla na rozdíl od sídel městských nebudou přednostně řešit

otázku dalšího rozšiřování ploch zeleně, ale zejména její kvalitativní přestavbu směrem k obytnému využití. Tato změna probíhá v současné době velmi intenzivně zejména jako důsledek měnicí se struktury a životního stylu obyvatelstva. Zeleň venkovských obcí má vzhledem k převládající nízkopodlažní zástavbě velmi výraznou prostorotvornou úlohu. Všeobecně nižší úroveň má zejména zeleň veřejného typu, která mnohde zcela chybí. Tento stav se projevuje jednak v neodpovídající funkčnosti a dále ve většinou špatném stavu zejména přestárých stromů. Jedním z odrazů teoreticky dlouhodobě neřešeného problému vesnické zeleně jsou její časté, naprosto nevhodné realizace jak z hlediska prostorového uspořádání tak i z aspektu druhové skladby porostů. Velmi významným rysem vesnické zeleně na úrovni její hospodářské, kulturní i sociální funkčnosti je lidové krajinářství, které lze charakterizovat jako souhrn krajinotvorných činností obyvatel venkova zahrnující podstatnou oblast venkovské zeleně a pojetí stavební a ostatní technické činnosti zejména ve smyslu jejího územního vztahu ke krajinnému prostředí. Lidové krajinářství mělo ve venkovských sídlech a v jejich krajinném prostředí různé, často velmi proměnlivé krajové formy. Projevovalo se jako soustava zvyků vztahujících se k potřebám hospodářsko provozním, sociálním a kulturním. Lidové krajinářství by mělo být chápáno jako nezbytný podklad pro územní rozvoj venkovských sídel a krajiny a pro utváření názoru na obsah a formu současného výtvarného krajinářského projevu na našem venkově. Při aplikaci principů lidového krajinářství se dají předpokládat dvě roviny. U historických objektů a ve vybraných částech sídel a krajiny by se mělo jednat o realizaci doslovně vyjadřující původní stav v ostatních případech by to měly být formy aplikované, respektive zcela nové, avšak vyjadřující či stylizující venkovskou atmosféru.

Řešeno v rámci výzkumného záměru 04 „Kvalita a funkce půd ve vztahu k udržitelnému vývoji a ochraně půdního pokryvu“, řešitel Prof. Ing. Josef Kozák, DrSc.